

МОДЕЛЮВАННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному етапі господарювання стрижнем економічної політики є дослідження та підвищення ефективності і якості роботи всіх ланок промислового виробництва. Вести виробництво необхідно ощадливо, домагаючись при цьому одержання економічного ефекту з мінімальними матеріальними, трудовими й фінансовими витратами.

Принциповим в аналізі даної проблеми з позицій системного підходу є те, що в самому трактуванні поняття ефективності до цього часу відсутня чітка визначеність. В середовищі вчених - економістів спостерігаються суттєві розбіжності в розумінні сутності цієї категорії, методів її загального обліку, критеріїв і показників. Різноманіття поглядів на ефективність пов'язано, насамперед, з вибором критеріїв її оцінки.

Ринкова економіка й нові форми господарювання ставлять ряд найважливіших проблем щодо подальшого удосконалення теорії, методології й методики економічної ефективності промислового підприємства, розкриття причинно-наслідкового механізму формування ефективності проведення, критеріїв оцінок і економічної діагностики показників ефективності, а також прикладних аспектів статистичного моделювання економічних показників [1].

Вимагають подальшої розробки й проблеми комплексного дослідження системи форм і критеріїв оцінки економічної ефективності, відбиття результатів, витрат і фактичної ефективності діяльності на основі системи показників, оптимальних для прийняття управлінських рішень.

На даний момент економіка України є дуже нестійкою і діяльність підприємств має велику кількість ризиків. Для того, щоб впевненіше «дивитись» у майбутнє керівництву підприємств необхідно знати, чим вони можуть розпоряджатися на даний момент, стан та перспективи свого бізнесу й правильно розпланувати майбутні дії [2].

Проте кожний бізнес унікальний і має свої особливості у взаємозв'язках між факторами, що впливають на його функціонування. Часто методи, що підходять для одного підприємства не будуть підходити іншому. Так саме як практика західних підприємств радикально відрізняється від українських.

Відповідно до цього виникає необхідність використання нового, системного підходу, при вирішенні проблем управління підприємством, що забезпечує високий ступінь економічної безпеки й організації

діяльності, заснованої на принципах безвідходності й високої економічної ефективності [3].

Особливістю процесів організації, планування й управління на підприємствах у загальному випадку є необхідність прийняття рішень при величезному різноманітті факторів. При цьому процеси прийняття рішень мають дві основні риси. По-перше, ухвалення рішення пов'язане з вибором із множини рішень, що допускаються обставинами, деякого одного, цілком визначеного. Тобто, завжди є безліч варіантів ухвалення рішення. По-друге, ухвалення рішення завжди здійснюється для досягнення тієї або іншої мети й повинне найбільшою мірою їй відповідати. У зв'язку із цим одним з самих перспективних шляхів досягнення даної мети є економіко-математичне моделювання, застосування якого можна виразити в розробці моделі ефективності діяльності підприємства, спрямованої на прогнозування.

Сутність цієї методології полягає в заміні підприємства його "образом" - математичною моделлю - і подальшим вивченням моделі за допомогою реалізованих на комп'ютерах обчислювально-алогічних алгоритмів. Вона з'єднує методи пізнання, конструювання, проектування, поєднуючи в собі багато достоїнств як теорії, так і експерименту. Робота не із самим об'єктом, а з його моделлю дає можливість безболісно, відносно швидко й без істотних витрат досліджувати його основні властивості й поведінку в будь-яких можливих ситуаціях (переваги теорії). В той же час обчислювальні (комп'ютерні, імітаційні) експерименти з моделями об'єктів дозволяють, опираючись на потужність сучасних обчислювальних методів і технічних інструментів інформатики, докладно й глибоко вивчати підприємство а фактори його діяльності в достатній повноті, недоступної чисто теоретичним підходам (переваги експерименту).

При побудові моделі необхідно розглядати цілу сукупність різноаспектних проблем, враховувати споконвічну неточність всіх даних, відсутність чіткого математичного опису змінних і параметрів, що використовуються при моделюванні, брати до уваги сучасний рівень розвитку тощо.

До цього слід додати, що про осмислене застосування математичного моделювання до явищ і процесів за участю «людського фактору» можна говорити лише, якщо виконаний ряд певних професійних вимог: чітке формулювання основних припущень і апостеріорна перевірка їх відповідності отриманим результатам, відмова від спокуси безпосередньо прикласти готовий математичний апарат до вивчення об'єктів без хоча б попереднього вивчення їх сутності.

Один із загальних підходів до розгляду цього процесу полягає в аналізі підприємства не як ізольованого об'єкту, а як системи, що еволюціонує та розвивається за певними законами.

Так для початку необхідно проаналізувати всі дані наявні про діяльність підприємства за певний проміжок часу та встановити наскільки сильно різні фактори впливають на його діяльності та їх закономірності, тобто, наскільки сильно ефективність діяльності підприємства залежить від них. За відсутності таких даних можна використати статистичні дані чи задіяти експертів.

Слід зауважити, що в ряді з точно визначеними числовими факторами й закономірностями функціонування підприємства діють й інші - невідомі, які також слід брати до уваги та враховувати при побудові моделі.

Згідно з отриманими даними можливо побудувати детерміновану модель ефективності діяльності підприємства та перевірка цієї моделі на адекватність. Результати побудови моделі та її перевірки також зручно вивести як у цифровому вигляді, так і графічно – діаграмою, на якій відобразити лінії тренду та рівнянням графіку.

У сучасних умовах правильне визначення реальної ефективності діяльності підприємства має велике значення не тільки для самого підприємства, його акціонерів, але й для можливих інвесторів. Підприємство є складною системою, на яку мають вплив як зовнішні так і внутрішні фактори. Для повного урахування впливу усіх факторів, а також для прогнозування діяльності підприємства та наслідків управлінських рішень доцільно застосовувати детерміновану модель ефективності діяльності підприємства.

Література

1. К вопросу о понятиях и критериях эффективности экономики / Птушенко А. // Общество и экономика. - 2008. - №10. - С. 157-167.
2. Прогнозирование как средство повышения эффективности деятельности организаций / Соболева М.Ю. // Международный журнал "Программные продукты и системы". – 2010. - № 1.- <http://swsys.ru/index.php?page=article&id=411>
3. Методологические и методические аспекты совершенствования оценки экономической эффективности / А.М. Турило, А.А. Турило // Економіка промисловості. — 2009. — N 1. — С. 16-20.